

Nietzsche'nin Nihilizmi Alt Etme Projesi

Kasım Küçükalp

Geç 19.yy. filozofu olarak Nietzsche, çağının hemen her şeyine; varlık, bilgi, ahlak, siyaset anlayışına, kurumlarına toptan bir karşı çıkışı sergilemektedir. Nietzsche'nin felsefesinin bu yönünden hareketle onun felsefesini yalnızca bir karşı çıkış felsefesi olarak görmek, Nietzsche'nin felsefesini anlamamak ya da daha iyimser bir dille ifade edecek olursak, eksik anlamak anlamına gelir. Nietzsche yapmış olduğu eleştirilerde ve yorumlarda sadece durum tespiti yapmakla kalmaz, aynı zamanda eleştiriye konu ettiği metafizik geleneğin bir şeceresini de çıkarır. Çünkü Nietzsche'ye göre kendi çağının içinde bulunduğu nihilist dönemin geriye doğru mantıksal takibi bizi bu metafizik geleneğin başına götürür. Aksine bir yaklaşım yani sadece durum tespiti anlamında bir eleştiri felsefesi, Nietzsche felsefesi açısından bakıldığında hatalı ve eksik olacaktır. Bu yüzden biz de bu makale çerçevesinde nihilizmi alt etme anlamında Nietzsche'nin felsefesini, çağının mantıksal kökenleri çok gerilerde olan hastalığını teşhis eden, bu hastalığa vücut veren unsurları gün ışığına çıkaran ve ayrıca bu hastalığı alt etmenin yollarını araştıran bir felsefe olarak ele almaya çalışacağız. Çünkü Nietzsche'nin felsefesinin nihai ilgisi, Owen'ın da ifade ettiği üzere, modernite koşullarında yüce insanî varoluşun olabirliği sorunsalıdır.¹ Söz konusu yüce insanî varlığın olabirliğinin imkanı ise ancak batı metafizik geleneği ve bu geleneğin sebep olduğu nihilizmle hesaplaşmak ve onu geride bırakmakla sağlanabilir.

Bir oluş filozofu olarak Nietzsche'ye göre Sokrates'ten beri felsefenin genel eğilimi oluşun ardında değişmeyen bir varlık, bir töz aramak olmuştur. Bunun sonucu olarak da akıl ve düşünme yaşamdan kopma suretiyle; varlık, nesne, nedensellik, erek, Tanrı vb. kavramlara tutsak edilmiştir.² Nietzsche bütün metafizik bakış açılarının fenomenal olanın bütünlüğünü bozmak suretiyle oluş karşıtı bir karakter kazandığını ve böylece de gerçeği çarpıtmak gibi bir suç işlediğini düşünür. Bu bağlamda metafizik, "insanlığın temel yanlışlarını ele alan fakat konu aldığı yanlışları, sanki en temel hakikatlermiş gibi gösteren bir bilimdir."³ Nietzsche'ye göre söz konusu metafizik gelenekle birlikte bu geleneğin Platoncu bir formu olan Hıristiyan ahlak

1 David Owen, *Nietzsche, Politics and Modernity*, Sage Publication, London, 1995, s.9.

2 Doğan Özlem, *Felsefe Yazıları*, Anahtar Kitaplar, İstanbul, 1993, s.102.

3 David West, *Kıta Avrupası Felsefesine Giriş*, (çev. Ahmet Cevizci), Paradigma yay., İstanbul, 1998, s.180-

düşüncesi, nihilizmin kaynağını oluşturmaktadır. Metafizik gelenekteki hakikat istenci ve Hıristiyanlıktaki dünyanın ahlakî yorumuna olan katıksız inanç, oluştan ibaret olan yaşamı karşılarına almak suretiyle, sonunda yaşamı değersizleştirip insanlığı nihilizme taşımıştır. Bu açıdan bakıldığında Nietzsche'nin tüm kaygısının söz konusu metafizik gelenek ve Hıristiyan ahlak inancının sebebiyet verdiği nihilizmi alt etmek olduğunu söylemek mümkündür.

Nietzsche nihilizmin 'ne olduğu sorusunu "en yüksek değerlerin kendi kendini değersizleştirilmesi, amacın kaybolması ve niçin sorusunun cevapsız kalması" şeklinde cevaplar.⁴ "Nihilizm, oluşun içinde değer, anlam ve amacın olmamasıdır ve aynı anlama gelmek üzere dünyanın değer, anlam ve amaca karşı indifferent olması, kayıtsız kalmasıdır."⁵ Bu bağlamda David Miller de nihilizmi "insanların bir yandan bir otorite ilkesi ararken, öte yandan, bu ilkeyi ve onun bilincine yükselmesini olanaksız hale getirdikleri, bir insanlık durumu" şeklinde tanımlamaktadır.⁶

Nietzsche bir nihilizm çağına girildiğini "Şen Bilim" deki Tanrı'nın ölümü haberiyle verir. Nietzsche'nin delisi gündüz vakti elinde bir fenerle pazar yerine gelir, "Tanrı'yı arıyorum, Tanrı'yı arıyorum" diye seslenir. Oradaki insanlar (bunlar Tanrı'ya inanmamaktadır) deliyi alaya alırlar, ona gülerler. Nihayetinde deli "ben size Tanrı'nın nerede olduğunu söyleyeceğim" der ve "Tanrı öldü, O'nu biz öldürdük, sen ve ben. Hepimiz O'nun katilleriyiz." der. Daha sonra Tanrısız bir dünyanın nelere gebe olduğuna işaret eden bir takım yakınmalardan sonra bu ölümün ne kadar büyük bir ölüm olduğunu söyler, elindeki feneri fırlatıp "ben çok erken geldim, benim zamanım henüz gelmedi" der ve çekip gider.⁷

Nietzsche'nin "Tanrı öldü" ifadesi, beraberinde hem nihilizmin anlamına yönelik hem de nihilizmin içinde kalan insanın nihilizmi aşmasına yönelik bir çok imayı da içermektedir. Tanrı'nın ölümünün akabinde artık insan varlığına değer ve anlam verebilecek hiçbir merkez fikri kalmamıştır. Nietzsche'nin delisi aslında özgür düşünürler (Tanrı'ya inanmayanlar) tarafından deli olarak nitelendirilmektedir. Onlar modern düşüncenin belirtileri anlamında, zamanın en temel probleminin değer problemi olduğunun farkında değillerdir. Oysa bu dönemle birlikte insan varlığının değer ve anlamı, ciddi olarak sorguya çekilmeye başlanmıştır.⁸ Kopernik devrimiyle birlikte insanlık, dünya merkezli evren tasavvurundan güneş merkezli evren tasavvuruna geçmiş fakat anlamın ve değerın kaybolduğu bir dünyada modern bilim ve astronomideki gelişmelerle birlikte anlamsız bir x'e doğru gitmeye başlamıştır. İnsan varlığının anlamsız ve değersiz olduğuna yönelik inancın gelişmesiyle birlikte

4 Nietzsche, *The Will to Power*, (translated by Walter Kaufmann and R.J.Hollingdale), Random House, New York, 1967, s.9.

5 Hüseyin Aydın, *Metafizikçi Olarak Nietzsche*, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa, 1984, s.39.

6 David Miller, *Blackwell'in Siyasal Düşünce Ansiklopedisi*, (çev.Bülent Peker, Nevzat Kıracı), Ümit yay., Ankara, 1995, cilt II, s.166.

7 Nietzsche, *The Gay Science*, (translated by Walter Kaufmann), Random House Inc., New York, 1974, s.181-182.

8 Glen T. Martin, *From Nietzsche to Wittgenstein*, "The Problem of Truth and Nihilism in The Modern World", Peter Lang Publishing Inc., New York, 1989, s.11.

batı şuuru da kendini idrak etmenin bir kabusu içinde parçalanmaya başlayacaktır. Bu yüzden anlam ve değer kaybolması anlamında Tanrı'nın ölümü insanlık tarihinin en önemli olayıdır. Modern zamanlarda insan eski değerini kaybedince geriye sadece modern insan için keskin bir anlamda kendisinin hiçliği kalmıştır.

Tanrı'nın ölümü kavramının tuhaflığına ve karmaşıklığına dikkat çeken Bergoffen, bir yandan Tanrı'nın öldürüldüğünü, diğer yandansa Tanrı'nın katillerinin kendilerinin de öldüklerinin ve bunun belirtilerinin farkında olmadıklarını, olan şeyi sadece Nietzsche'nin delisinin anladığını belirtir.⁹ Bu bağlamda Tanrı'nın ölümü; öznenin, kendinde varlık kavramının, tözün vb. her türlü temel fikrinin de ortadan kalkması anlamına gelir. Nietzsche korkunç şeyler olacağını, bundan sonra insanları yönlendirecek hiçbir değer olmayacağını belirtirken de nihilizmin ne anlama geldiğini söyler.¹⁰ Bu ölüm hristiyanlık tarihinin en büyük olayı olup, beraberinde diğer bütün tanrıların, Platoncu ideaların ve metafiziğin de sonunun geldiğini ilan eder. Böylece fenomen ve numen ayırımı ortadan kalkmış, fenomenler dünyası hem hakiki hem de gerçek dünya haline gelmiştir.¹¹ Bu açıdan Heidegger'in perspektifiyle nihilizm, yaşamın kendi kendine koşulsuz koşul olduğu gerçeğinin bilinmesindeki isteksizliktir.¹²

Nietzsche nihilizmle ifade edilen değersizlik hissine, varoluşun kapsayıcı karakterinin; amaç, birlik veya hakikat kavramları vasıtasıyla yorumlanamayacağını idrakiyle ulaştığını söyler. "Varoluş hiçbir amaca veya sona sahip değildir, olayların çokluğunda herhangi bir şümulü birlik kaybolur: varoluşun karakteri doğru değil yanlıştır. Kişi kendisini basit bir şekilde hakiki bir dünyanın varolduğuna bağlamak için herhangi bir sebepten yoksun kalır. Kısacası bizim dünyaya bazı değerleri yansıtmak için kullandığımız varlık, birlik, amaç kategorilerini biz tekrar dünyadan çekip çıkarırız. Böylece dünya değersiz olarak görünür."¹³

Nietzsche nihilizmi anlama çabalarında zamanın sosyal üzüntülerinin, psikolojik dejenerasyonlarının, yanlışlarının veya ayartmalarının alınmasının bir hata olacağını belirtir.¹⁴ Aynı şekilde Heidegger de nihilizmin tarihsel bir süreç olarak ele alınması gerektiğini, onun tezahürlerini onun kendisi gibi anlamaya yönelik bir tutumun bu anlama teşebbüsünü negatif ve defansif kılacağı ifade eder.¹⁵ Bu nedenle nihilizmi

9 Debra B. Bergoffen, "Perspectivism Without Nihilism", *Nietzsche as Postmodernist*, (ed. Clayton Koelb), The State University of New York Press, 1990, s.65.

10 Eric Heller, *The Importance of Nietzsche*, The University of Chicago Press, Chicago and London, 1988, s.5-6.

11 Werner J. Dannhauser, "Friedrich Nietzsche", *The History of Political Philosophy*, (ed. Leo Strauss and Joseph Cropsey), The University of Chicago Press, London, 1987, s.839.

12 Randal E. Havass, "Who is Heidegger's Nietzsche? (On The Very Idea of The Present Age)", *Heidegger: A Critical Reader*, (ed. Hubert Dreyfus and Harrison Hall), Basel Blackwell Ltd., Cambridge, 1995, s.234.

13 Nietzsche, *The Will to Power*, s.13.

14 a.g.e., s.7.

15 Heidegger, "The Word of Nietzsche: God is Dead", *The Question Concerning Technology and Other Essays*, (translated by William Lovitt), New York, 1997, s.66.

anlamaya yönelik bir çabanın onun menşeyini de dikkate alması önemlidir. Bu bağlamda Nietzsche, nihilizmin kökeninde batı metafizik geleneğini ve Hıristiyan ahlak öğretilerini bulur. Nietzsche'ye göre Grek ve Hıristiyanlıktan müteşekkil olan batılı zihin, sonunda kendini yok etmiş, bizi nihilizmle karşı karşıya bırakmıştır. Böylece hakikat ve imana yönelik mümkün her inanç yerinden edilmiştir.¹⁶ "Dünyanın ahlaki yorumunun sonu nihilizme yol açar. Her şey anlamını kaybeder."¹⁷ "Nietzsche, Hıristiyan geleneğinin insanların zihinlerini beslediği ve yavaş yavaş öğrettiği özel nitelikler nelerdir?" sorusuna cevaben şu hususlara dikkat çeker: "Bir yandan başka hiçbir medeniyetin bilmediği oldukça rafine edilmiş anlamda bir hakikat, mutlak, ruhsal ve entelektüel kesinliklere yönelik kontrol edilemez bir arzu; diğer yandan dünyadaki yaşamın kendinde üstün bir değer olmadığı fakat yüksek, aşkın bir meşrulaştırma ihtiyacına yönelik her zaman varolan şüphe (vehim)" Nietzsche bunun tahrip edici hatta kendinde yok edici bir ittifak olduğu ve Hıristiyan teolojisinin St. Thomas sayesinde Aristoteles'in felsefesi içinde meta bir sistem içerisinde sunulduğu kanaatinde.¹⁸ Nietzsche'nin ahlak anlayışına göre, iki bin yıllık Avrupa tarihinde onun deyişiyse "sürü ahlakı" egemen olmuştur. Bu ahlak anlayışı yaşam karşıtı bir karakterde olması ve reaktif güçlerle hareket ediyor olmasından dolayı Nietzsche'ye göre nihilistiktir. Değerlere yönelik yaklaşıma sürüce değerlendirmeler ve anlamlandırmalar egemen olmaya başlayınca, değerlerin kaynağı olan insan başarıları da buna mukabil olarak ortadan kalkmaya başlar, amaç ve fonksiyonunu kaybeder. Değerlerin ortadan kalkması, onlara yönelik değerlendirmeleri de, morali de ortadan kaldırır ve bu durum anlamın yitmesi anlamında nihilizme yol açar.¹⁹ "Özgeci bir ahlak, sahip olanın bencilliğini dumura uğratan bir ahlak her koşul ve durumda kötüyü işaretler...Decadent'ın dilinde yalancı ahlak 'ben artık hiçbir işe yaramıyorum diyeceğine, yaşam hiçbir işe yaramıyor' der." Nietzsche'ye göre bu kimi zaman bir din (Hıristiyanlık), kimi zaman da bir felsefe (Schopenhauer) olarak ortaya çıkar. Kendi çıkarımı düşünmemek Nietzsche'nin perspektifiyle bakıldığında, artık kendi çıkarımı nasıl düşüneceğimi bilmiyorum, demektir. Bu ise içgüdülerin çözülmesi anlamına gelir.²⁰

Aynı şekilde Nietzsche Güç İstemi'nin 27. fragmanında nihilizmin iki sebebinden bahseder:

1. Yüksek türlerin, yani tüketilemez verimlilik ve gücü, insana inanca bağlanan yüksek türlerin tükeniyor olması.

2. Düşük türlerin (sürü, yığın ve toplum gibi) alçakgönüllülüğün tersini öğretmesi ve onun ihtiyaçlarının kozmik ve metafizik değerler içinde şişirilmesi. Bu yolla varoluşun tamamı adileştirildi: Yığın hakim oluncaya kadar (ki yığın istisnalara

16 Eric Heller, a.g.e., s.6-7.

17 Nietzsche, a.g.e., s.7.

18 Eric Heller, a.g.e., s.6.

19 Ioanna Kuçuradi, *Nietzsche ve İnsan*, Türkiye Felsefe Kurumu, Ankara, 1997, s.53-54.

20 Nietzsche, *Putların Alacakaranlığı*, (çev.Hüseyin Kaytan), Akyüz yay., İstanbul, 1991, s.68-69.

zorbalık eder) böylece istisnalar kendilerine olan inançlarını kaybederler ve nihilist olurlar.²¹

Tarihsel ve modern olmak üzere iki ayrı nihilizmin varolduğundan bahseden Martin, "batı tarihinin temel değerleri, felsefi veya dinî, mükemmel ve öncülleri, fenomenal dünyayla çelişen diğer bir realiteyle ilişkili olduğundan dolayı geleneksel değerler, halihazırdaki realitenin (fenomenal gerçeklik) bir belasıdır, demekte ve batı tarihinin temel konumunun modern nihilizmle bağlantılı olduğuna işaret etmektedir. Modern nihilizm bu şekilde temellenir. Şimdiye kadar hakim ideal, yaşam üzerinde negatif bir yargıda bulunmuştur. O, bu dünyadaki yaşamı ancak başka bir öte dünya lehine, bu dünyanın değerini ve temel gerçekliğini inkar etmek suretiyle anlamlı bulur. Bu yüzden hem modern nihilizm hem de geleneksel batı değerleri bu dünyayla aynı mantıksal ilişki içindedirler. Her ikisi de bu dünyayı negatif olarak yargılar ve değersizleştirir."²²

Pearson, modern nihilizm devrimini inanmakta olunan değer ve ideallerin mantıksal bir sonucu olmak anlamında bir yazgı olduğunu söyler. Ahlakla inancın sonu doğruluk (hakikat istemi)tur. Hıristiyanlıktaki bu hakikat istemi zamanla modern bilimsel sorgulamaya temel teşkil eden düşünsel vicdana dönüşür. Bu anlamda hakikat istemi nihayetinde Hıristiyanlığın temellerinin sorgulanmasına sebep olur.²³ "Bizdeki şu hakikati isteme, kendinin bilincine bir sorun olarak varıyor, tüm varlığın anlamı bu değilse nedir? Hakikati isteme bilincine vardıkça- bundan kuşku yok- ahlak giderek ortadan kalkacak artık: Yüz perdeden oluşan bu büyük oyun, Avrupa'nın gelecek iki yüzyılı için ayrılmış bulunuyor, en korkuncu, en sorgulanabilir olanı, belki de en umutlusu tüm oyunların"²⁴

Nihilizmin, aklın kategorilerine olan inancın bir sonucu olduğuna işaret eden Nietzsche, akla inanmalarından dolayı insanların, kurgusal bir dünyaya gönderme yapan kategoriler lehine bu dünyanın değerini düşürdüklerini söyler.²⁵ Nietzsche en aşırı şekliyle nihilizmi ise, Güç İstemi'nin 13. ve 15. fragmanlarında tanımlar. En aşırı şekliyle nihilizm, hakikatin, şeylerin mutlak tabiatının ve kendinde bir şeyin olmadığı bir durumdur. Nietzsche böyle bir durumda hakiki dünya diye bir şey olmadığından dolayı, doğru olarak düşünülen her şeyin ve her inancın da zorunlu olarak yanlış olması gerektiğine dikkat çeker.

Deleuze de nihilizmin oluşum sürecini incelerken üç çeşit nihilizmden bahseder. Bunlar; negatif, reaktif ve pasif nihilizmdir.

Nihilizm kelimesindeki "nihil" in yokluğu değil, öncelikli olarak bir hiç değerini işaret ettiğini söyleyen Deleuze'e göre, yaşam inkar edilip değersizleştirildiği ölçüde bir hiç değerini alır. Bu değersizleştirme süreci ise daima kendisi vasıtasıyla yaşamın değersizleştirilip yalanlanacağı bir kurguyu varsayar. Ancak bu kurgu sayesinde bir

21 Nietzsche, *The Will to Power*, s.19.

22 Glen T. Martin, a.g.e., s.23.

23 Keith Ansell Pearson, *Kusursuz Nihilist*, (çev.Cem Soydemir), Ayrıntı, İstanbul, 1998, s.58.

24 Nietzsche, *Ahlakın Soykütüğü*, (çev.Ahmet İnam), Gündoğan yay., Ankara, 1998, s.150.

25 Nietzsche, *The Will to Power*, s.13.

şey yaşama karşı hale getirilebilir. Bu suretle yaşam bütünüyle gerçek dışı hale getirilir ve görünüm olarak sunulup bir hiç değerini alır. Böyle bir nihilizmin negatif bir nihilizm olduğuna işaret eden Deleuze, negatif nihilizmin oluşmasının sağlandığı kurgunun yapıcı ögesinin de; diğer dünya, duyu ötesi dünya ve yaşama üstün değerler fikri olduğunu söyler.²⁶

Deleuze nihilizmin bir de istemden çok bir reaksiyona işaret eden konuşma dilindeki anlamının var olduğunu belirtir. Burada duyu ötesi dünya ve yüksek değerlere karşı bir tepki söz konusudur. Onların varlığı inkar edilip bütün gerçeklikleri reddedilir. Nihilizmin bu çeşidinin reaktif nihilizm olduğunu söyleyen Deleuze, burada negatif nihilizmden farklı olarak, yani yüksek değerler adına yaşamın değersizleştirilmesinden ziyade, yüksek değerlerin kendi kendini değersizleştirmesinin söz konusu olduğunu söyler. Reaktif nihilizmin içindeki nihilist, Tanrı'yı, hakikati, iyiyi yani duyu ötesinin bütün formlarını inkar eder. "Hiçbir şey doğru değildir, iyi değildir, Tanrı ölmüştür."²⁷

Deleuze'e göre reaktif nihilizm, bir anlamda negatif nihilizmin bir sonucudur. Burada reaktif güçlerin zaferi kendilerine zafer sağlayan inkar etme gücünün yerini almıştır. Reaktif nihilizmin nihai sonu ise, pasif nihilizmdir. Pasif nihilizmde ise nihilizmin üstesinden gelmekten ziyade, reaktif güçlerin pasif bir şekilde yavaş yavaş solması söz konusudur.²⁸

Nihilizmin farklı türlerine yönelik bir vurgunun, Nietzsche'nin nihilizme yönelik tutumunun ve nihilizme atfettiği değerın anlaşılması açısından son derece önemli olduğu söylenebilir. Bu bağlamda Nietzsche nihilizmi pasif ve aktif nitelemeleriyle ikili bir ayrıma tabi tutmak suretiyle ele almıştır. Pasif nihilizm, ruhun gücünün geri çekilmesi ve zevali anlamında nihilizmdir.²⁹ Bu anlamıyla nihilizm, değerlerin yokluğunun kötümser bir yaklaşımla benimsenmesi şeklinde tezahür eder.³⁰ Heidegger'e göre de hali hazırdaki değerlerin değersizleşmesinden kaynaklanan pesimizm, nihilizmin ilkel biçimine tekabül eder. Bu ilkel biçiminin ötesinde tamamlanmış nihilizm ise yeni değerler için bir karşı hareket anlamına gelir.³¹ Heidegger'in tamamlanmış olarak nitelediği nihilizm kavramlaştırması Nietzsche'nin, ruhun güçlenmesinin bir işareti olarak kavradığı aktif nihilizmdir.³² Aktif nihilizm içindeki kişi, artık inanmadığı moralin değer yargılarını kırıp yok etmek ister.³³ Bu yok etme isteğinin sebebi ise, moralitenin ve nihilizmin ötesinde değerlerin yeniden değerlendirildiği ve insanın aktif güçlerini bütünüyle hayata hakim kıldığı yeni bir yol bulma gerekliliğidir.

26 Deleuze, *Nietzsche and Philosophy*, (translated by Hugh Tomlinson), The Athlone Press, New York, 1989, s.147.

27 Deleuze, a.g.e., s.147-148.

28 A.g.e., s.149.

29 Nietzsche, *The Will to Power*, s.17.

30 Copleston, *Felsefe Tarihi*, VII-2, (Nihilizm ve Materyalizm), İdea yay., İstanbul, 1998, s.165.

31 Heidegger, *The Word of Nietzsche*, s.68.

32 Nietzsche, a.g.e., s.17.

33 Kuçuradi, *Nietzsche ve İnsan*, s.59.

Aktif nihilizm kavramlaştırması Nietzsche'de, bir anlamda nihilizmin aşılması yani hali hazırda değersizleşen değerlerin yerine yeni değerlerin yaratılması gerekliliğine işaret eder. Kendisini ahlakî bir boşluk çağında gören Nietzsche için üç görev söz konusuydu: "Bu boşluğun tarihsel ve psikolojik nedenlerini sergilemek; yeni moralitenin rolünü oynamak üzere ortaya çıkan sahte adayların maskesini düşürmek; ve nihayet o ana kadar mevcut tüm moralite sistemlerinin sınırlarını aşmak ve değerlerin değer aşımına uğratılması yoluyla peygamberce yeni bir hayat tarzı takdim etmek."³⁴ Nietzsche de nihilizmi alt etme anlamındaki projesini şu şekilde ifade eder: "Demek istediklerimin hem de ilginç bir yoldan, tam üstüne basmak için bir tek şey gerekliydi, tüm değerleri tersine çevirmek."³⁵ Nietzsche'nin bahsetmiş olduğu değerleri ters yüz etme fikri, metafizik geleneğin ve Hıristiyanlığın yok edilmesinden ziyade, onların aşılması, onların ötesine geçilmesi anlamına gelir.³⁶ Bu yüzden Nietzsche'nin nihilizmi alt etme çabası, gerek Platoncu anlamda bir öte dünya (ideler dünyası) fikrini, gerekse de insan için iyinin tespitinde faydayı baz alan pragmatistlerin iddia ettikleri bir ideal anlamında her türlü öte fikrini dışarıda bırakır. O, değeri ortaya koyan insanı hesaba katmak suretiyle, moral kalıpların dışına çıkmış, realiteyi kendi gözünde görebilen ve geleceğe yön verebilen yaratıcı bir insan tipini (trajik insan) alkışlar.³⁷

Nietzsche'nin nihilizme yaklaşımı söz konusu aktif nihilizm bağlamında ele alındığında, Nietzsche için nihilizm, bir sonuç olmak anlamında kendi kendilerini yok eden değerler içerisinde, içinde bulunulan halin pesimist bir şekilde kabulüne değil, değerlerin yeniden değerlendirilmesi suretiyle yeni değerler yaratmak anlamında bir imkanlar alanına işaret eder. Bu açıdan bakıldığında Nietzsche klasik anlamıyla bir nihilist değildir. Onun maksadı, nihilizmden kurtulmanın, onu aşmanın ve alt etmenin yeni yollarını bulmaktır. Zaten Nietzsche'nin oluş felsefesine göre de, ne pozitivistlerin iddia ettikleri gibi nesnel gerçekliğin garantörü anlamında bir olgu ne de idealist felsefecilerin ve Hıristiyanların iddia ettikleri gibi ahlaki anlamda bir olgu söz konusudur. Buna göre insanların tüm söylemleri ve hakikat iddiaları bir değerlendirmeden ibarettir. Şayet, şimdiye kadarki -Nietzsche'nin deyişiyle 2500 senelik- değerlendirmeler yaşam karşıtı olmalarından ötürü nihayetinde insanlığı nihilizme götüren nihilistik değerlendirmelerse, Nietzsche'nin nihilizmi alt etme perspektifinden çıkarılacak sonuç da, yeni değerlendirme biçimlerinin yaşam karşıtı değil, bir anlamda yaşamı haklı çıkarır nitelikte olmaları gerektiğidir. Nietzsche de bu gerekliliğe binaen, nihilizmi alt etme doğrultusundaki felsefesini, her türlü acısına rağmen yaşamı, oluşu, olanca masumiyetiyle oluşu onaylayan bir şekilde ve öte dünya lehine bu dünyanın değerini düşüren nihilistik değerlendirme biçimleri dışında temellendirmiştir.

34 Alasdair MacIntyre, *Etiğin Kısa Tarihi*, (çev.Hakkı Ünler, Solmaz Zelyüt Hünler), Paradigma yay., İstanbul, 2001, s.253-254.

35 Nietzsche, *Ecce Homo*, (çev.Can Alkor), Say yay., İstanbul, 1997, s.59.

36 Werner J.Dannhauser, a.g.e., s.837.

37 Kuçuradi, a.g.e., s.18-19.